NEDERLANDSCHE STEMMEN

OVER

GODSDIENST, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Gelijk er geschreven is: Ik hebbe geloofd, daarom heb ik gesproken, zoo gelooven wij ook, daarom spreken wij ook.
2 Cor. IV: 13.

VERWACHTINGEN.

Verwachten is eigen aan den mensch wie hij zij, en waar ook geplaatst. Ieder mensch, ieder gevoelen, iedere Kerk of godsdienst, iedere Staat of staatspartij, koestert, het zij dan met meerdere of mindere bestemdheid en inspanning, eene verwachting voor de toekomst, eene verwachting voor eigen persoon of voor het lichaam waartoe men behoort, of eindelijk voor de menschheid en de wereld in haar geheel; eene verwachting onder vormen en gedaanten, onderscheiden naar een iegelijks persoonlijke overtuiging, of verbeelding, of belang. En toch! de wijzigingen mogen veelvuldig, de afwijkingen en dolingen oneindig zijn, daar bestaat toch ook in dezen waarheid, en maar ééne waarheid. Daar *is* eene wettige, eene wezenlijke, eene waarachtige verwachting te midden der duizend duizenden van menschlijke stelsels en inbeeldingen. Zien wij iets van hetgeen hieromtrent de tijd, dien wij beleven, oplevert, en door het Woord van God wordt beslist.

Steeds waren de verwachtingen der menschen, de verwachtingen van volken en staten (dit getuigt de geschiedenis der wereld overvloedig) het meest gespannen bij de nadering van zoodanige tijden, die ook werkelijk van God tot iets beslissends voor de wereld en hare toekomst bestemd waren. Wie denkt hier niet aan het voorgevoel bij de heidenen zoo wel als bij Israël opgemerkt omtrent het tijdstip der verschijning van Gods eeniggeboren Zoon in het vleesch? Iets dergelijks had ook bij de nadering der kerkhervorming in Europa plaats. En wat tijden waren meer overvloeiende in allerlei verscheidenheid van staatkundige, zedelijke of onzedelijke, godsdienstige en ongodsdienstige, christelijke en antichristelijke verwachtingen, dan de onze? Hier, verdiept zich de omwentelingsgezinde Radicaal (de zich zelven gelijk blijvende Liberaal) in allerlei uitzichten op de omverwerping vooreerst van al het maatschappelijk bestaande. Dáár, voegt een ander hieraan toe het plan eener nieuwe bewerktuiging der maatschappijen, naar dezelfde beginselen van menschen-wijsheid en volks-oppermacht. Elders, belooft zich de onbepaalde alleenheersching een eindelijken en gemaklijken triumf over volken en maatschappijen, van de woelingen en gruwelen der omwenteling afgemat en uitgeput. Aan eene dergelijke verwachting sluiten zich alle die stelsels der Gouvernementen aan, welke door bloot stoflijke kracht, orde, rust, of zelfs wettigheid zoeken te handhaven; stelsels, nergens voorzeker aanstootelijker dan ter plaatse waar de bestaande regeering zelve aan die omwenteling haar aanzijn dankt. Wederom anders gewijzigd is het uitzicht en de verwachting der Roomsche hierarchie, die in de uitsporigheden en omverrewerpingen (bij tijd en wijle door haar goedgekeurd en ondersteund!) juist den weg meent te zien tot eene terugwerking ten haren voordeele, en vernietiging niet slechts van de revolutie, maar ook van de reformatie. Dus b. v. roept een veel gelezen Fransch Dagblad van die kleur (1) over ieder voordeel triumf, dat O'Connell en zijn aanhang over de behoudende Kerk- en Staatspartij in Engeland behaalt, als eene voorbereiding tot den wederkeer en triumf van dat Catholicismus, hetwelk toch, om de algemeene godsdienst der wereld in deze tijden te worden, zijne laatste overblijfselen van Christendom en waarheid zal moeten uitschudden; maar dus doende dan ook zijn *volledig* antichristelijk karakter openbaren. Doch ook onze Protestantsch-liberale Theophilanthropie heeft hare droomen, hare uitzichten, aan die van Rome en van het despotismus nader wellicht dan men wel oppervlakkig zoude vermoeden. Eene algemeene

(1) De *Gazette de France.*

verbroedering der menſchen en der volken door middel van ſteeds weelderiger beſchaving, ſteeds algemeener kennisſen en verlichting, ſteeds ruimer en losſer begrippen van wet en plicht, zedelijkheid en betamelijkheid; en ten ſlotte van dien ſteeds toenemenden en op allerlei wijzen aangezweepten voortgang, eindelijk ook eene algemeene Godsdienst, ledig van waarheid en geloof, van Christus en de kennis en eere van Zijn perſoon, maar rijk daarentegen in allerlei uitwendigheden, in menschverheerlijkende feesten, kerkelijk en nationaal, in ſierlijkheden van welſprekendheid, bouw en ſchilderkunst, betooverenden zang en muzijk; geſtevigd voorts door eene wel georganiſeerde inrichting van binnen, en de gunst en ſteun der wereld en hare Grooten van buiten. Zulk een beſtaan der Godsdienst en der maatſchappij noemden wij een *droom* van het verbasterd Protestantismus onzer eeuw; doch wij hernamen ons, en noemden het *een uitzicht;* een uitzicht, dat wellicht ook voor eenen tijd verwezenlijkt zal worden, om juist dan zich te kenmerken als dat oogenblik waartegen de Heilige Schrift getuigt met deze dreiging: *Wanneer zij zullen zeggen, het is vrede en zonder gevaar, dan zal een haastig verderf haar overkomen.* 1 Theſſ. V. v. 3.

Diezelfde Schrift van God, die alleen is het, welke tegen over alle verwachtingen hetzij van menſchelijke en maatſchappelijke volmaking, of van eindelooze voortduring der wereld in hare tegenwoordige gedaante, ééne waarachtige, ééne alles oplosſende, ééne alles vervullende verwachting voorhoudt. Hooren wij den *God die niet liegen kan* in Zijn woord! *Ziet, ik kom haastelijk*, zegt de Heere Jeſus. *Hij zal komen, om verheerlijkt te worden in zijne heiligen, en wonderbaar te worden in allen die gelooven. — Hij zal komen, Hij zal als koning heerſchen in alle eeuwigheid, de koninkrijken der wereld zullen worden onzes Heeren, en zijnes Christi. — Hij zal komen, en alle ooge zal hem zien, ook degenen die Hem doorstoken hebben. — De volheid der Heidenen zal ingaan, gansch Israël zal zalig worden. — Wanneer de afval zal gekomen zijn, wanneer geopenbaard zal zijn de mensch der zonde, de zoon des verderfs, die zich tegenſtelt en verheft boven al dat God genaamd of als God geëerd wordt, alzoo dat hij in den tempel Gods als een God zal zitten, hem zelven vertoonende dat hij God is; dan zal de Heere hem verdoen door den Geest zijnes monds en te niet maken door de verſchijninge zijner toekomste. — De Satan, de Overſte dezer wereld, zal gebonden worden, en hij zal de volkeren niet meer verleiden. En die met Christus geleden hebben, zullen met Hem als koningen heerſchen, duizend jaren. — Zoo zal de aarde bedekt worden met de kennisſe des Heeren; en de* HEERE *zal Koning zijn over de gantſche aarde. Te dien dage zal de* HEERE *één zijn, en Zijn naam één* (1).

Deze verwachtingen, waarvan het middelpunt (als van geheel de Schrift en van alle waarheid tot zaligheid) JESUS CHRISTUS is, mogen ja, ten opzichte van onderlinge zamenhang en opvolging nog veel duisters hebben; in zich zelve zijn zij klaar en beſtemd, rustende op eenen vasten en onwrikbaren grond: het getuigenisſe Gods, en niet de inbeelding der menſchen. Waar deze verwachtingen leven en waarheid in het binnenſte zullen mogen worden, daar zal ook eene groote ſterkte zijn tegen alle weifelingen, tegen alle de woelingen en afſchuwelijkheden onzer eeuw. Dáár zal zijn tegenover hare ſtrekking van *oproerigheid*, een beginſel van ondergeſchiktheid aan de beſtaande machten als van God, maar te gelijk tegen hare ſtrekking van *willekeurig bedwang* een uitzien naar de oprichting van Gods wege van een eeuwig, een heilig koninkrijk, bij het inſtorten van alle die machten, die aan Jeſus Christus geene eere en gehoorzaamheid toebrengen, als aan den Koning aller koningen, en aller heeren Heer. Dáár zal zijn een werkzaam zijn en bidden in de lijdzaamheid der hope op de verſchijning van Hem, wien heel het ſchepſel met zuchtinge verbeidt. Dáár zal zijn een waken en wacht houden in de kracht des Heeren tegen de vooraf verkondigde verleidingen van zoo velerlei aart. Dáár zal zijn te midden van de donkerſte tijden een roem des geloofs: *wij zullen niet vreezen, al veranderde de aarde van plaats, al werden de bergen verzet in het hart van de zee* (Pſ. XLVI. v. 3). En wie is tot deze dingen bekwaam? De Heere heeft gezegd: *Zalig is hij die leest en zijn zij die hooren de woorden der prophecy, en die bewaren hetgeen in dezelve geſchreven is. Want de tijd is nabij.* Zal hij niet degenen die Hem bidden ook den Heiligen Geest ſchenken, opdat zij de kracht van dat woord mogen ondervinden, en uitroepen in waarheid: *Heere Jeſus, ja kom!*

(1) Openb. XXII. v. 20. 2 Theſſ. I. v. 10. Openb. XI. v. 15, I. v. 7 Rom. XI. v. 25. 2 Theſſ. II. v. 3—8. Openb. XX. v. 1—4. Jeſ. XI. v. 9. Zach. XIV. v. 9.

DE SCHEIDING VAN NEDERLAND EN BELGIE.

Deze zake is van Mij geſchied.
2 Chron. XI. v. 4.

Het is in deze maand juist vijf jaren geleden, dat de afſcheiding van Nederland en Belgie met der daad tot ſtand kwam, en alzoo tien gewesten van de kroon des Konings werden afgeſcheurd. Over dit onderwerp hebben de *Nederlandſche Stemmen* tot nog toe geen bepaald gevoelen ontwikkeld. Het komt ons voor, dat op dezen tijd de gepaste gelegenheid voorhanden is.

De woorden, aan het hoofd van dit opſtel geplaatst, zijn die van den man Gods Semaja, toen van de twaalf ſtammen Israëls tien hunnen wettigen Koning Rehabeam waren afgevallen, en deze zich bereidde om hen met een leger van honderd-tachtig-duizend man te heroveren. Geenszins als of het geheele Israël niet van afkomst en oorſprong, van taal- en geſlachts-gemeenſchap, één volk ware; geenszins als of God zelf alle de ſtammen niet onder Saul en David vereenigd hadde; geenszins alsof de opſtand van den Heere *geboden* ware (hij was *voorzegd* door den Siloniter Ahia!), of eenigermate een geheiligd karakter droege. Neen; maar Koning en Volk hadden niet aan de beſchikkingen Gods beantwoord; niet

God geëerd boven alles; niet in de waarheid gewandeld; de welvaart en vrede onder de gelukkige regering van Salomo hadden het volk doen afhoereren van den Heere (men vindt het ook van de Regering van Salomo aangeteekend: *Het volk offerde en rookte op de hoogte*;) en de ſcheiding, hoe ſtreng ook af te keuren, hoe zeer ook door menſchelijken moedwil veroorzaakt, hoe zeer ook ſtrijdig tegen de ſpreuk, zoo weinig jaren vroeger door den mond van Salomo uitgeſproken: *Mijn zoon, vrees den Heere en den Koning, en vermeng u niet met hen, die naar verandering ſtaan* (1); de ſcheiding kwam in den weg van God als een oordeel van Zijnentwege tot ſtand. Er is meer dan één punt van vergelijking tusſchen die ſcheiding en de Belgiſche, en in het woord van den Profeet tot Koning Rehabeam ligt een veelbeduidende wenk voor het Nederlandſche volk opgeſloten.

Wij begeeren de ſcheiding geenszins op die gronden, op welke het in deze gewesten heerſchende gevoelen die verlangt. Niet op grond van een verſchil in afkomst en oorſprong, hetwelk, immers voor de groote meerderheid der Belgen, beide door taal en geſchiedenis weêrſproken wordt. Niet op grond van een verſchil in zeden, hetgeen bij de dagelijks toenemende verdarteling, verbastering, en verfranſching ook in Nederland, van dag tot dag, helaas! vermindert. Niet op grond van eene meerdere voortreffelijkheid onzer landgenooten boven de Belgen, die inderdaad niet zoo groot is als de verhoovaardiging onzes volks zoo luide uitbazuint, en die, zoo ver zij wezenlijk is, alleen aan de bewarende Voorzienigheid van den God onzer Vaderen is dank te weten. Eindelijk, niet op grond van een dadelijk of vermeend handelsbelang, dat altoos voor de hoogere en ware belangen eens volks, zoo verre men geene bloote materialistiſche Staatkunde volgen wil, behoort onder te doen, en het gehoorzamen aan een hooger beginſel als van zelve zal vergezellen. Het is op geheel andere gronden, wij herhalen het, dat ook wij de ſcheiding voorſtaan. De vereeniging, wel verre van beide landen terug te leiden tot dat zuivere Evangelie, in het eene en in het andere door trouwe getuigen Gods verkondigd, en twee Eeuwen lang, in naam van beide door het Noorden bewaard, nadat het 't zelve grootendeels van het Zuiden, destijds in geloof en zuiverheid der leere zoowel als in voorrang van tijd en in aantal van belijders boven het eerſte uitmuntende, had ontvangen; de vereeniging bleek, in ſtede daarvan, te geleiden tot een algemeen en ontkennend Proteſtantismus, even verderfelijk voor de Gereformeerde als voor de Roomſche kerk. Straks viel de bundel pijlen uit één; en niet ongelijk aan de ſtaatkunde van Willem I, ſtichter van onzen ſtaat, nadat het Gendſche verbond gebleken was onhoudbaar te zijn, werd het de onze, om voor een naauweren band der Noordelijke gewesten, aan de vroegere Utrechtſche verbindtenis niet ongelijk, zorge te dragen (2).

(1) Spr. XXIV. v. 21.

(2) Dit werd destijds zoo juist als keurig aangewezen door den Heer W. Broes, in deszelfs belangrijk werkje: *Willem de Eerſte, in betrekking tot de ſcheuring der XVII Nederlandſche Gewesten.* Amſt. 1831.

Deze verplichting beſtaat, en duurt voort, en wordt aangedrongen, zoo dikwijls wij denken aan de verderfelijke gevolgen, die ſtraks na de vereeniging met de tien zuidelijke ſtammen plaats grepen. Alle invloed toch van Openbaring en Christendom op het Staatsbeſtuur ging te loor. Het houden van biddagen werd afgeſchaft. De vroeger tot heiliging van den dag des Heeren uitgevaardigde wet geraakte in onbruik. Verordeningen, bepalingen, wetten, een Concordaat, alle door de Roomſche gewesten gevorderd, begonnen het geheele land te drukken. De Gereformeerde kerk werd teruggezet en tot een ministeriëel departement verlaagd. Overdreven gehechtheid aan de dus gevormde Conſtitutie verbande de godsdienst in het Noorden nog meer uit alle openbare aangelegenheden, dan de grondwet zelve medebracht. Men zocht eenen ſteun voor het Proteſtantismus, tegen de macht der R. C. kerk, in eene verbroedering, die met het wegvallen der ſcheidsmuren ook de kracht der onderſcheiden afdeelingen ondermijnde, en allen gelijkelijk aan de ſchrandere ſtaatkunde eener listige Hiërarchie, en de verovering des machtigen Bijgeloofs overgaf (1). Ziedaar de ware oorzaak van het toenemen der Roomſche kerk, die het dwaas zoude zijn aan de godsdienſtige bewegingen in den boezem der onze toe te ſchrijven. Ziedaar de reden, die ons voor de duurzame ſcheiding van zulk een vereenigd lichaam, als het koningrijk der Nederlanden was, doet ijveren. Geenszins als of wij eene vereeniging, gegrond op gemeenſchap van gevoelen en geestelijk-zedelijke verbroedering boven zulk eene ſcheiding niet zouden hebben verkozen. Geenszins als of wij het onmogelijk zouden achten, dat die immer ware tot ſtand gekomen. Geenszins als of wij ook thans reeds de hoop geheel zouden opgeven, zulk eene verbindtenis immer meer te zien geboren worden. Neen; gedachtig aan het voorbeeld des Israëlitiſchen volks, van hetwelk wij dit opſtel aanvingen, herdenken wij ook met gevoelige harten aan de woorden van den Profeet: *De nijd Ephraïms zal weg wijken, en de tegenpartijders van Juda zullen uitgeroeid worden; Ephraïm zal Juda niet benijden en Juda zal Ephraïm niet benaauwen* (2); herdenken wij aan het voorbeeld der twee houten, Ephraïm en Juda voorſtellende, die tot één werden in 's Profeten hand (3). Maar de noodzakelijke voorwaarde tot zulk eene verbindtenis is ons de wellicht nog ver afzijnde vereeniging van geest en gevoelen in Waarheid en Recht tegen den geest des ongeloofs, die de geest der Eeuw is, en, zonder zulk eene vereeniging, die verbindtenis zeker voor een van beide, waarſchijnlijk voor beide, zou verderfelijk maken.

Deze vergelijking is meer dan eene ſpeling. Zij berust op de punten van wezenlijke overeenkomst die de ſcheiding tien eeuwen vóór Christus geboorte, met die van achttien eeuwen na dat tijdſtip aanbiedt. Wij breiden de vergelijking niet verder uit dan de overeenkomst

(1) Verg. boven, bl. 19—21, het ſtuk over *het vijftien-jarig beſtaan van het Koningrijk der Nederlanden.*

(2) Jez. II. v 13.

(3) Ezech. XXXVII. v. 17.

zich openbaart; maar op die punten ook is zij ons afdoende. De gefchiedenis toont ons in de vroegere lotgevallen van beide volkeren (van Nederland en België) eene beurtelingfche toenadering en afftooting, naar mate der heerfchende beginfelen. Die van het Huis van Oranje waren fteeds om flechts in zooverre te verbinden, als waarheid en recht, als vooral een hooger beginfel dan enkel aardsch en tijdelijk belang, dit toelieten (1). Deze leiddraad moet ook de onze zijn. Scheiding, zoolang er een genoegzame, geestelijk-zedelijke grond van fcheiding beftaat. Verbinding, zonder opoffering van één eenigen plicht aan God. Maar nimmer weder eene vereeniging, die door het ongeloof te bevorderen den wederftand des bijgeloofs opwekt, en door dat opwekken beider heerfchappij over Waarheid en Recht zou voorbereiden, bevorderen, en zoo God het niet verhoedde, ook in ons land tot ftand brengen!

EEN GETUIGENIS UIT PARIJS.

F. MONOD, *fils*, *Sermon prêché à Paris dans le temple de l'Oratoire le* 9 *Août* 1835, *à l'occafion de l'attentat du* 28 *Juillet*. Par. 1835.

Wij fpraken reeds een en andermaal van het gebeurde op den 28sten Julij: ten derdemaal hoore men eene ftem uit Parijs zelve over die fchrikgebeurtenis. Men is ten onzent te zeer geneigd ook de gruwelen der Franfche natie als een middel tot zelfsverheffing te bezigen, en, niet ongelijk aan den hoovaardigen Farizeër, zich voor God op meerdere deugd en ingetogenheid (eigenlijk flechts minder loslating door zijne hand) te beroemen. Men lette ook op de woorden der Evangelie-verkondiging, die daar dikwijls zuiverder en krachtiger dan meestal van onze leerftoelen gehoord wordt, en tot bekeering ernftig en dringend roept; eene bekeering, niet alleen dringende behoefte voor den lichtzinnigen Parijzenaar, maar niet minder ook voor den tot nog toe niet zoo uitfpattenden Hollander. *Daar is geen onderfcheid; allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods. Dat alle mond geftopt worde; de ganfche wereld is voor God verdoemelijk* (2)!

De leerrede gaat over den moord der Galileërs, die te Jeruzalem waren komen offeren, op last van Pilatus, en het omkomen dergenen op wie de toren van Siloam was gevallen. »Geroepen (zegt de Schrijver in een kort voorbericht) om den leerftoel te beklimmen, twaalf dagen na den aanflag van den 28 Julij, en vier dagen na het bewijzen der lijkplichten aan de menigvuldige flachtoffers van dat ontzettend misdrijf, gevoelde ik gebruik te moeten maken van de getroffenheid der gemoederen, van den indruk op aller harten gemaakt, om de aandacht mijner hoorders te vestigen op eenige leeringen, waartoe dit ontzettend voorval aanleiding geeft. Het zijn algemeene leeringen, want zulk eene gebeurtenis moet zich de ftaatkunde niet alleen ten nutte maken; de Christen moet het zoeken dienstbaar te maken aan de bevordering van Gods rijk, aan hetwelk alle dingen moeten dienstbaar zijn. De godsdienstige en zedelijke toeftand, die het gevolg is van den ftaat der maatfchappij in Frankrijk, is verfchrikkelijk; de Christenen zelve onder ons zijn tot nu toe te ver gebleven beneden hunne heilige verplichting om door allerlei middelen en alle mogelijke opofferingen werkzaam te zijn tot verfpreiding der kennisfe des Evangelies in hun Vaderland, die toch het eenige geneesmiddel is van de kwaal die ons verteert. Deze overwegingen, zoowel als de opwekking van eenige broederen in den geloove, bewogen mij deze leerrede openbaar te maken. — — Moge eene enkele onbekeerde ziel oplettend gemaakt worden, opdat zij zich bekeere; moge een enkel Christen zich befchaamd in zijn binnenfte, en genoopt gevoelen, om in Frankrijk de zaden van wedergeboorte en geestelijk leven uit te ftrooien, zoo zal mijn doel bereikt zijn, en ik zal den Heere dankzeggen."

»Indien gij u niet bekeert, (ziedaar eene der toefpraken dezer leerrede ter proeve!) gij zult allen vergaan: zoo luidt de verklaring, gefproken door den mond van Hem, dien de Schrift DE WAARHEID noemt. De Heere veroorlooft — Hij doet meer — Hij beveelt ons zijne medearbeiders te zijn, om tot boete, tot bekeering en zaligheid de onfterfelijke zielen op te roepen die verloren zouden gaan, en alzoo tevens mede te werken tot de rust en den waarachtigen voorfpoed onzes Vaderlands! O mijne broeders! wat moet er meer gezegd worden? Welke uitbreiding zou niet den indruk dezer eenvoudige woorden verflaauwen! Ik fpreke voor zulken, die naar den Bijbel gelooven dat er voor den mensch na dit leven eene eeuwigheid van gelukzaligheid of eene eeuwigheid van ellende aanftaande is, dat er in geen anderen naam behoudenis is dan in Jezus Christus, en dat er noch vrede, noch reine zeden, noch welvaart, noch wezenlijke vorderingen te maken zijn dan door het Evangelie."

Bericht.

De Redactie der *Nederlandfche Stemmen*, verlangende zooveel in haar is derzelver algemeener verkrijgbaarheid te bevorderen, heeft gemeend dat hiertoe eene geringe verandering in de wijze der uitgave zoude kunnen dienstbaar zijn. De *Nederlandfche Stemmen* zullen dien ten gevolge voortaan niet meer *wekelijks* in het licht komen, maar in den vorm van *maandfchrift* met elken eerften dag der maand (te rekenen van 1 November aanftaande) aan de inteekenaren gezonden worden. Hierdoor zal de Redactie in de gelegenheid zijn, om voor een minderen prijs een gelijk getal bladzijden ter pers te brengen. De hoeveelheid van inhoud, mitsgaders het formaat, blijven alzoo onveranderd; maar de inteekeningsprijs voor den tijd van *een jaar* wordt thands (in plaats van *tien*) op *acht* gulden bepaald. De beftaande inteekeningen, die op den 7den October niet zullen zijn ingetrokken, worden gerekend voortgezet te zijn.

(1) Zie de *Bijdrage tot beantwoording der vraag: Welke behoort de onderlinge betrekking van Holland en België te zijn?* in de *Nederlandfche Gedachten*, Dl. III. bl. 133—159.

(2) Rom. I. v. 19, 22.

TE AMSTERDAM, BIJ G. VAN PEURSEM, IN DE NIEUWE SPIEGELSTRAAT BIJ DE KERKSTRAAT.